

Kamil Siatka

Mazowieckie Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt Sp. z o.o. w Łowiczu

Optymalizacja wartości użytkowej stad krów mlecznych

Ustawa o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich z 2017 r. definiuje wartość użytkową jako wymiarną cechę lub zespół cech zwierzęcia gospodarskiego o znaczeniu gospodarczym. Z kolei optymalizacja według definicji, którą znajdziemy w słowniku języka polskiego PWN oznacza „organizowanie jakichś działań, procesów itp. w taki sposób, aby dały jak największe efekty przy jak najmniejszych nakładach”. Zatem optymalizacja wartości użytkowej w stadach krów mlecznych polegać będzie na podjęciu takich decyzji i działań, które pozwolą w przyszłości osiągać większe przychody przy jednoczesnym braku ponoszenia dodatkowych kosztów, czyli przyczynia się do wzrostu zyskowności prowadzonej produkcji.

Aby optymalizować wartość użytkową bydła mlecznego musimy ją przede wszystkim znać. Ocena wartości użytkowej bydła typu użytkowego mlecznego obejmuje takie elementy jak:

- ocena użytkowości mlecznej,
- ocena użytkowości rozplodowej,

- ocena typu i budowy,
- ocena cech funkcjonalnych.

W ramach każdej z wyżej wymienionych ocen analizie poddaje się odpowiednie wskaźniki (mierzniiki). W przypadku oceny użytkowości mlecznej bierze się pod uwagę wydajność mleczną krowy

w laktacji, zawartość suchej masy mleka oraz zawartość tłuszczu, białka i laktozy w próbie mleka, oblicza się wydajność tłuszczu, białka i laktozy w laktacji, a także określa się zawartość komórek somatycznych oraz zawartość mocznika w mleku. Ocena użytkowości rozplodowej bierze pod

uwagę szereg czynników, do których należą informacje o wieku pierwszego wycielenia, okresów międzyciążowych i międzywycieleniowych, a także rodzajów porodów oraz żywotności urodzonego cielęcia. Ocena typu i budowy w przypadku krów mlecznych obejmuje zespół 20 cech, które podlegają pomiarom lub oceniane są liniowo w skali, w której punkty 1 i 9 określają dolną i górną granicę poszczególnych cech. W tym przypadku trzeba mieć na uwadze, że ocena opisuje poziom danej cechy a nie jej celowość. Ostatnią grupę cech stanowią cechy funkcjonalne, w której określane są zawartość komórek somatycznych, szybkość oddawania mleka oraz zachowanie się zwierzęcia podczas doju.

Wyżej wymienione cechy na potrzeby optymalizacji możemy podzielić na dwie zasadnicze grupy. Pierwszą z nich będą stanowiły cechy, które możemy określić jako decydujące o przychodach, drugą z kolei grupę czynników czy cech związanych z kosztami produkcji. Do pierwszej zaliczymy cechy użyteczności mlecznej, to jest produktywność zwierząt, skład i jakość higieniczną mleka. Wymienione czynniki są tymi, które w naszych warunkach ekonomicznych decydują o ilości pieniędzy wpływających do kasy gospodarstwa. Wynika to z faktu, że w Polsce cena mleka jaką uzyskują hodowcy, podmioty skupujące uzależniają od wielkości dostaw oraz jakości skupowanego surowca.

Do drugiej grupy, czyli czynników decydujących o kosztach włożymy wszystkie pozostałe elementy takie jak płodność, budowa ciała, zdrowotność, lokomocja, łatwość obsługi zwierząt. Należy wziąć pod uwagę, że obecnie

głównymi przyczynami brakowania krów mlecznych na całym świecie są w głównej mierze problemy związane z rozrodem oraz chorobami gruczołu mlekowego. Według fachowej literatury każde z nich wskazywane są jako przyczyna ponad 30% spontanicznych brakowań zwierząt ze stad. Spontanicznych, tzn. takich które nie były świadomą i dobrowolną decyzją hodowcy, a został on do niej zmuszony przez niekorzystne okoliczności. Innymi słowy można powiedzieć, że nawet ponad 60 na 100 krów w oborze może zostać z niej nieplanowo usuniętych tylko z tych dwóch powodów. Problemy związane z układem ruchu to kolejne kilka do kilkunastu procent krów usuniętych przymusowo ze stada. Jeśli weźmiemy pod uwagę, że każda krowa, która opuszcza stado wbrew woli hodowcy to strata pieniędzy związanych z utratą wartości produkcji, ale również kosztami, które zostały poniesione na jej wychowanie, wcześniejsze leczenie, żywienie, obsługę oraz kosztami związanymi z zastąpieniem jej w stadzie innym zwierzęciem, itd., zauważymy, że optymalizacja powinna obejmować nie tylko doskonalenie cech użyteczności mlecznej, które wiążą się z przyływem gotówki, ale obecnie w równym, a być może nawet większym stopniu, zwracać uwagę na elementy, które uszczuplają portfele hodowców.

Wartość użytkowa nierozzerwalnie związana jest z innym typem oceny wartości zwierzęcia, tzw. wartością hodowlaną. Wartość hodowlana wg definicji przedstawionej w cytowanej na wstępie niniej-



szego artykułu ustawie oznacza uwarunkowaną genetycznie zdolność zwierzęcia gospodarskiego do przekazywania określonej cechy lub cech potomstwu. Wartość ta jest kluczowa z punktu widzenia hodowcy dążącego do zoptymalizowania swojego stada, czyli poprawienia jego cech decydujących o rentowności przedsięwzięcia, które najczęściej stanowi główne źródło dochodów gospodarstwa. Na czym bowiem polega optymalizacja wartości użytkowej? W dużym uproszczeniu można powiedzieć, że na doskonaleniu cech zwierząt, które przekładają się na większe przychody w związku z większą produkcją mleka, większą ilością produkowanego białka i tłuszczu oraz wyższą jakością higieniczną surowca. Należy jednak pamiętać, że ta droga nie jest jedyną i ma pewne ograniczenia, bo przykładowo, co z tego, że uzyskamy (w wielu gospodarstwach już uzyskaliśmy) krowy o potencjale produkcyjnym sięgającym kilkunastu tysięcy kilogramów rocznie jeśli nie będziemy w stanie zapewnić im odpowiednich warunków bytowych, np. żywieniowych, aby ten ogromny potencjał wykorzystać i uwidocznić w postaci zbiorników pełnych mleka. Czy wysokowydajne krowy, które w oborze spędzają jedną, góra dwie laktacje są rozwiązaniem



optymalnym, a koszty poniesione na ich odchowianie, żywienie i opiekę nad nimi są rekompensowane z odpowiednią nawiązką w tym okresie? Myśląc o optymalizacji stada krów mlecznych z całą pewnością nie wolno pomijać cech związanych z budową, zdrowotnością, płodnością i funkcjonalnością zwierząt. Ograniczając koszty wynikające z niedostosowania zwierząt do środowiska, w którym przyszło im żyć i służyć człowiekowi można spodziewać się wyższych przychodów w stosunku do poniesionych nakładów. Lepsze pod względem zdrowotno-funkcyjnym krowy przyczynią się do korzystniejszego wykorzystania wysokiego potencjału produkcyjnego. Zatem optymalizacja wartości użytkowej krów

(stad), znów w dużym uproszczeniu, polega na przemyślanej, ukierunkowanej i uwzględniającej wiele czynników pracy hodowlanej.

Podsumowując powyższe stwierdzenia warto zapamiętać, że wartość użytkowa i hodowlana są ze sobą nierozdzielnie związane. Optymalizacja wartości użytkowej zachodzi na drodze hodowli, czyli zespołu zabiegów zmierzających do poprawienia założeń dziedzicznych (genotypu) zwierząt gospodarskich, w zakres których wchodzi ocena wartości użytkowej i hodowlanej zwierząt gospodarskich oraz selekcja i dobór osobników do kojarzenia. Celem optymalizacji wartości użytkowej jest uzyskanie zwierząt, które ze względu na swoje cechy osobnicze, w określonych warunkach środowiska będą przynosić ho-

dowcom większe zyski. Każda decyzja hodowlana, taka jak np. dobór zwierząt do kojarzeń jest decyzją kluczową z punktu widzenia optymalizacji wartości użytkowej stada. Im bardziej przemyślane i ukierunkowane będą działania hodowców w tym zakresie, tym szansa powodzenia będzie większa. Każdy hodowca musi sam sobie odpowiedzieć na pytanie, co jest dla niego optymalnym rozwiązaniem, czy kulawa krowa, o wydajności kilkunastu tysięcy kilogramów mleka w laktacji, usunięta ze stada po pierwszym wycieleniu, czy może raczej zwierzę o nieco niższej wydajności, wydające na świat 3-4 potomków, które ze względu na brak problemów zdrowotnych często pozostaje w ogóle nie zauważone przez właściciela. ■



Mazowieckie Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt

Sp. z o.o. w Łowiczu

NOWOŚĆ



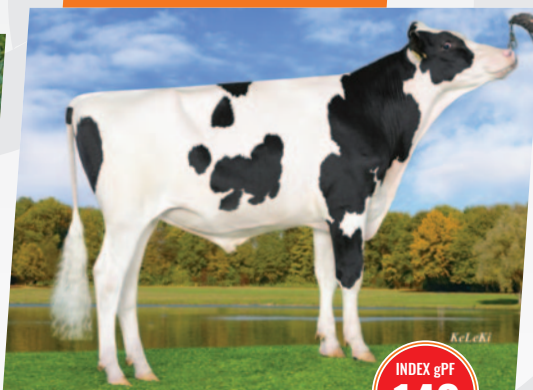
INDEX gPF
144

BROKER ST

PL005406357819

BASTA x MOGUL x SHOTTLE

- Nr 2 wśród polskich buhajów
- Wybitna produkcja mleka
- Doskonała budowa i zdrowotność wymienia
- Długowieczne potomstwo



INDEX gPF
149

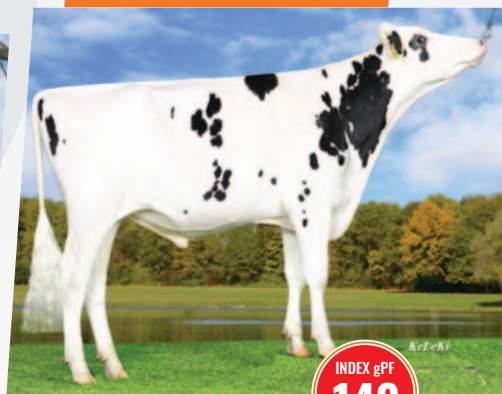
SULEUS

DE1504401599

SIXPACK x LESSON x SHOTGLASS

- Doskonała produkcja i skład mleka
- Idealnie zbudowane i zdrowe wymię
- Doskonała budowa nóg i racic
- Długowieczne potomstwo

NOWOŚĆ



INDEX gPF
148

FISKO

DE0359843931

FINDER x COMMANDER x NUMERO UNO

- Wysoka produkcja i doskonały skład mleka
- Idealny pokrój
- Świetna budowa i zdrowotność wymienia
- Długowieczne potomstwo

Mazowieckie Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt Sp. z o.o. w Łowiczu

ul. Topolowa 49, 99-400 Łowicz • tel. (46) 830 06 70, tel./fax (46) 830 06 72 • e-mail: sekretariat@mchirz.pl • www.mchirz.pl